

GEMEENTEN BEGINNEN WERELDWIJD AAN 'SMART CITY'-BELEID

'NAAST GEMEENTELIJK 'SMART CITY'-BELEID BLOEIEN IN VEEL STEDEN BOTTOM-UP INITIATIEVEN VAN BURGERS.'

HOE STEDEN VANDAAG DE DAG WORDEN GEMAAKT, IS **ONOMKEERBAAR** VERANDERD. NIET ALLEEN **DIGITALE TECHNOLOGIE**, MAAR OOK DE WERELDWIJDE **FINANCIËLE CRISIS**, DIE DE SECTOR ARCHITECTUUR BIJZONDER HARD RAAKT, DE VERSCHUIVING IN DE RELATIE TUSSEN PROFESSIONAL EN AMATEUR, HET VERANDEREN VAN DE STATUS EN DE LEGITIMITEIT VAN VAKKENNIS, DE OPKOMST VAN GEBRUIKERGEDREVEN INNOVATIE DOOR '**PROFESSIONELE AMATEURS**', SAMENLEVINGEN DIE WORDEN GECONFRONTEERD MET STEEDS COMPLEXERE '**WICKED PROBLEMS**', EN OVERHEDEN DIE ZICH TERUGTREKKEN UIT DE OPENBARE DIENSTEN ZIJN DAARVAN VOORBEELDEN.

Het besef dat de stad maken meer is dan stenen stapelen wordt daarbij steeds meer gemeengoed. In de stedelijke vernieuwing is de fysieke pijler gecomplementeerd door een sociale pijler. De fysieke ruimte werkt parallel aan de virtuele ruimte van de digitale technologie. Steden worden steeds meer benaderd vanuit stromen van energie, water en geld, zo laat ook de komende Internationale Architectuur Biënnale van Rotterdam, onder het motto 'Urban by Nature', zien.

Voor ons architectuur- en stedenbouwbureau betekent dit dat we naast gebouwen, bruggen en parken steeds meer ontwerpen aan niet-fysieke zaken: geldstromen, regelgeving, interfaces, 'communities', politieke processen, water management. Veel van die nieuwe domeinen voor ons bureau ontwikkelen we samen met anderen. Zo werken we met The Mobile City aan 'hackable' steden, waar 'smart cities' en sociale steden samenkomen.

Digitale media technologieën en het stadsleven vermengen zich steeds meer. Dit verandert niet alleen de manier waarop mensen gebruik maken van de stedelijke ruimte en diensten op het gebied van werk, huis, ontmoeting, reizen en vrije tijd, maar ook het fysieke ontwerp en de gebouwde vorm van steden.

Digitale technologieën zijn uiterst beloftevol voor het helpen bedenken van toekomstige steden. Daarbij kunnen we twee parallelle ontwikkelingen onderscheiden. Gemeenten beginnen wereldwijd aan 'smart city' beleid, samen met technologiebedrijven en kennisinstellingen. Ze zetten digitale technologieën en big data in om diensten zoals verkeer, energie, milieu, bestuur en gezondheid te optimaliseren. Tegelijkertijd bloeien in veel steden bottom-up initiatieven van burgers. Deze bestaan uit een netwerk van mensen die zich bezighouden met zaken als leefbaarheid in de wijk, community building, energie, het delen van middelen, alternatieve lokale valuta, het meten en genereren van milieu-informatie, alles vaak met de hulp van digitale media. Tussen deze twee parallelle ontwikkelingen is zelden interactie. Kansen worden verspild om de capaciteit van verschillende belanghebbenden te combineren.

In onze samenwerking met The Mobile City werken we aan gebieden in Nederland, zoals bijvoorbeeld Buiksloterham in Amsterdam-Noord, en proberen daar, door ontwerp, activisme en advies, de 'doe-het-zelf', door burgers gedreven experimenten, te koppelen aan de instituties.

Hierdoor ontstaan in het gebied innovaties die de stad flexibel maken. Ze vinden plaats op het ruimtelijke niveau van stedelijk ontwerp, met doe-het-zelf-architectuur en collectief particulier opdrachtgeverschap. Ze vinden plaats op het sociale- en organisatorisch niveau, met zelforganiserende netwerken en de combinatie van gecentraliseerde institutionele regels en door gedecentraliseerde burgers gedreven innovatie. Ze gebeuren op technisch niveau, met slimme en sociale stad initiatieven op het gebied van energie, water en cultuur. Op al deze gebieden proberen we een rol te spelen, soms als onderzoekers, of ontwerpers, als aanjagers maar ook als mede-investeerders. In het gebied proberen we zo uit te vinden wat de 'hackable stad' zou kunnen: een stad die zodanig 'ontworpen' is dat de infrastructuur en systemen open staan voor iedereen, en die door iedereen verbeterd kan worden.

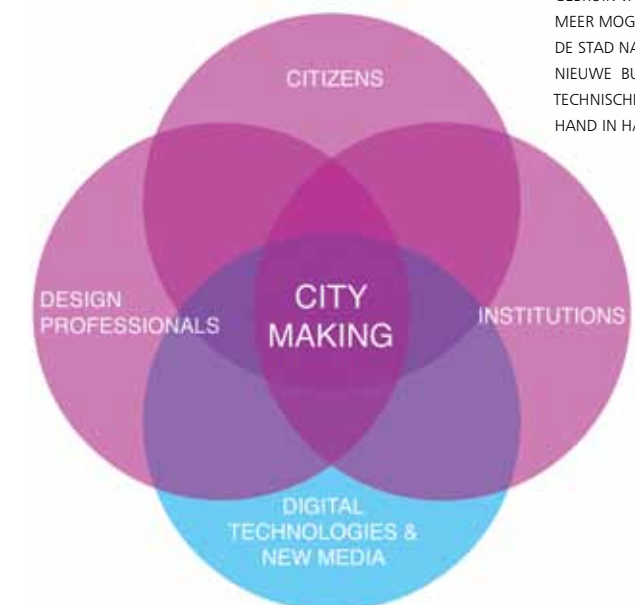
Architecten hebben de soms vervelende neiging in alles architectuur te willen zien. Ik herinner me nog goed hoe Ton Alberts ooit bij Zomergasten beelden van een brandende auto liet zien en stelde: "Dit is nou architectuur."

Lang niet alles is architectuur. Maar veel maatschappelijke processen vinden wel in (al dan niet virtuele) ruimte plaats, en dus kunnen ruimtelijke ontwerpers, als ruimtelijk specialisten en als ontwerpers, een rol hebben in het vormgeven van die processen.

Het kernbegrip is hier 'een rol hebben'. Het einde van het primaat van de stenen (stenen zijn zo 20e-eeuws) betekent ook het einde van het primaat van de architect of stedenbouwer. Wij moeten onszelf steeds meer leren zien als onderdeel van het meervoudige, van teams van specialisten en betrokkenen die samen werken aan de stad.

Deze nieuwe uitdaging voor ruimtelijke ontwerpers betekent ook dat een grote last van ons af valt. Gelukkig hoeven we niet alles meer te organiseren in één groot bureau, met alle druk van het in stand houden van continuïteit, maar kunnen we in allerlei teams en samenwerkingen onze waarde toevoegen.

Het leuke van al die samenwerkingen is niet alleen dat je er veel van leert en daarmee je eigen expertise breder in kan zetten, het is ook dat de opmerkelijk goede resultaten laten zien welke nieuwe kansen er voor onze steden zijn.

EEN OPEN SOURCE/OPEN DATA INFRASTRUCTUUR MAAKT EEN ANDER GEBRUIK VAN DE STAD MOGELIJK, ZOALS EFFICIËNTER GEBRUIK VAN RUIMTE EN INFRASTRUCTUUR, MEER MOGELIJKHEDEN VOOR BURGERS OM DE STAD NAAR HUN HAND TE ZETTEN EN NIEUWE BUURT- EN ZORGARRANGEMENTEN. TECHNISCHE EN SOCIALE OPLOSSINGEN GAAN HAND IN HAND.

MATTHIJS BOUW is directeur van One Architecture. One Architecture ontwerpt gebouwen, infrastructuur en stedelijke omgevingen. One is zowel geïnteresseerd in het proces als in projecten en werkt op basis van een open, collaboratieve praktijk. Bouw geeft mede leiding aan het BIG Team dat werkt aan de bescherming van Manhattan tegen overstromingen door middel van de 'Big-U'. Op het gebied van 'smart cities' werkt het bureau niet alleen aan 'the Hackable City', maar ook aan projecten voor het Ministerie van IenM en verschillende bedrijven.